17. 4. 2001

ID: 5443

Vady řízení při zjišťování skutkového stavu

O vady řízení při zjišťování skutkového stavu, podřaditelné ustanovení § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb., jde mimo jiné tehdy, jestliže se při provádění dokazování nepostupovalo v souladu s ustanovením § 120 o. s. ř., např. nebyly-li v rozporu s tímto ustanovením vůbec zjišťovány okolnosti rozhodné pro posouzení věci

O vady řízení při zjišťování skutkového stavu, podřaditelné ustanovení § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř., ve znění před novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb., jde mimo jiné tehdy, jestliže se při provádění dokazování nepostupovalo v souladu s ustanovením § 120 o. s. ř., např. nebyly-li v rozporu s tímto ustanovením vůbec zjišťovány okolnosti rozhodné pro posouzení věci (soud se jimi nezabýval, přestože byly tvrzeny a k jejich prokázání byly nabídnuty důkazy), popř. nebyl-li proveden navržený důkaz a soud dovodil, že účastník neunesl důkazní břemeno, to vše jen za předpokladu, že takové vady mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21.8.2000, sp.zn. 26 Cdo 521/99)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci o přivolení k výpovědi z nájmu bytu vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 25 C 8/95, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. prosince 1997, č. j. 51 Co 319/97-51, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. prosince 1997, č. j. 51 Co 319/97-51, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 29. ledna 1997, č.j. 25 C 8/95-36, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 4 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 29. 1. 1997, č. j. 25 C 8/95-36, přivolil k výpovědi z nájmu družstevního bytu č. 28, sestávajícího z kuchyně a 3 pokojů s příslušenstvím, který se nachází v VII. poschodí v domě č. p. 516 v Hviezdoslavově ulici v P. - H. (dále též „předmětný byt“ nebo „byt“), kterou dal žalobcův právní předchůdce SBD S., Na Poříčí 46, P. (dále jen „SBD S.“) žalované Z. H. prostřednictvím žaloby, jež jí byla doručena dne 31. 1. 1995. Rozhodl, že nájem bytu žalované skončí uplynutím tříměsíční lhůty počínající prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po právní moci rozsudku. Zároveň zavázal žalovanou předmětný byt vyklidit a vyklizený předat žalobci do patnácti dnů po uplynutí výpovědní lhůty, když v odůvodnění rozsudku s odkazem na § 712 odst. 5 obč. zák. konstatoval, že vzhledem k uplatněnému výpovědnímu důvodu (§ 711 odst. 1 písm. d/ obč. zák.) postačí při vyklizení poskytnout žalované přístřeší. Vyslovil rovněž, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně shledal žalobu důvodnou, když dovodil, že výpověď z nájmu bytu podle § 711 odst. 1 písm. d/ obč. zák. obsažená v žalobě má všechny náležitosti platného právního úkonu a byla žalované i řádně doručena, a když vzal za prokázáno, že žalovaná je nájemkyní předmětného bytu, a že neplatí řádně úhradu za užívání bytu a služby s tím spojené, takže na nájemném vznikl vysoký dluh.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 10. 12. 1997, č. j. 51 Co 319/97-51, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu s návrhem na přivolení k výpovědi z nájmu předmětného bytu zamítl; současně nepřiznal žalované náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že výpověď z nájmu bytu, daná žalované, má všechny náležitosti platného právního úkonu. Uvedl, že ze žaloby, jejíž součástí výpověď z nájmu předmětného bytu je, vyplývá pouze obecné konstatování, že žalovaná „hrubě porušuje své povinnosti vyplývající z nájmu bytu, zejména tím, že nezaplatila nájemné a úhrady za plnění poskytovaná s užíváním bytu za dobu delší než 3 měsíce, a že jsou dány důvody k výpovědi podle § 711 odst. 1 písm. d/ obč. zák.“. Podle názoru odvolacího soudu, nelze takové „vylíčení jednání žalované“ pokládat za „přesné a určité vymezení uplatněného výpovědního důvodu“. Odvolací soud dovodil, že má-li být žaloba nejen procesním projevem vůle žalobce, ale i jeho projevem hmotněprávním, směřujícím ke skončení nájmu žalované, tj. výpovědí, musí obsahovat přesnou konkretizaci, za „které měsíce kterého roku žalovaná nezaplatila nájemné a další povinné platby hrazené s užíváním bytu“. Jelikož žalobce tuto konkretizaci neprovedl, dospěl odvolací soud k závěru, že „výpověď vtělená do žaloby je výpovědí neplatnou pro svou neurčitost zaviněnou chybějícím zdůvodněním uplatněného výpovědního důvodu (§ 37 odst. 1 obč. zák.)“. Městský soud se neztotožnil ani se závěrem soudu prvního stupně, že důvod výpovědi, uplatněný žalobcem v žalobě, je skutečně dán, neboť žalobce neprokázal ke dni udělení výpovědi žalované, že tato nezaplatila nájemné a úhrady za plnění poskytovaná s užíváním bytu za dobu delší než tři měsíce. Pokud žalobce dluh na nájemném prokázal, šlo o dluh za období od října 1995 do prosince 1996, tedy za období, které nemohlo tvořit důvod výpovědi „projevené žalobcem“ na počátku roku 1995.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dne 10. 4. 1998 dovolání, které doplnil nejprve podáním ze dne 17. 5.1998 a posléze dalším podáním ze dne 16. 10. 1998. Přípustnost dovolání opřel dovolatel o ustanovení § 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. a namítl, že „došlo k nesprávnému právnímu posouzení věci odvolacím soudem“. Podle dovolatele nedlužila žalovaná nájemné jen za tři měsíce, ale za více jak tři roky a doklady o existenci tohoto dluhu byly připojeny k žalobě podané u soudu prvního stupně 12. 1. 1995. Namítl, že „odůvodnění rozsudku“ odvolacího soudu, podle něhož žalobce neprokázal dlužné úhrady za nájemné v době před podáním žaloby, není správné. Žalovaná sice v průběhu řízení zaplatila dlužnou částku na nájemném v celkové výši 57.978,- Kč, avšak zaplacením této částky nezaniklo žalobci právo trvat na návrhu na přivolení soudu k výpovědi z nájmu bytu, navíc žalovaná neuhradila příslušenství dlužné částky, tj. poplatky z prodlení a náklady předchozího soudního řízení, a dále přestala vůbec platit nájemné a úhrady. Žalobce (Bytové družstvo H.), který nastoupil na základě singulární sukcese na místo původního žalobce v říjnu 1995, pak pouze prokazoval dlužné částky až od tohoto data. Dovolatel také nesouhlasil s názorem odvolacího soudu, že výpověď obsažená v žalobě je neplatná pro neurčitost, která měla být způsobena chybějícím zdůvodněním uplatněného výpovědního důvodu (údajným nedostatkem konkretizace výpovědi, za které měsíce kterého roku žalovaná nezaplatila nájemné). V již zmíněném doplňujícím podání ze dne 16. 10. 1998 dovolatel uplatnil dovolací důvod podle „§ 241 odst. 2 písm. b/“ o. s. ř., tj. že řízení bylo postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tvrzený důvod spatřoval v tom, že odvolací soud nepřihlédl k důkazům o existenci dluhu na nájemném, které předložil původní žalobce SBD S., resp. že tyto důkazy nebyly soudem prvního stupně odvolacímu soudu předloženy. Opíraje se o tyto argumenty dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Městského soudu v Praze a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 2 o. s. ř.), má formální i obsahové znaky uvedené v § 241 odst.

2 o. s. ř. a jde přitom o dovolání přípustné, neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.). Vzhledem k ustanovení § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. je dovolací soud při přezkumu napadeného rozsudku vázán nejen rozsahem dovolání, ale i uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil.

Ve zkoumané věci dovolatel sice výslovně nepodřadil argumenty obsažené v dovolání ustanovení § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř., z obsahu podání je ale zřejmé, že odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci ve smyslu právě tohoto procesního ustanovení. Další dovolací důvod zahrnutý do doplňujícího podání z 16. 10. 1998 pak dovolatel mylně podřazuje ustanovení § 241 odst. 2 písm. b/ o. s. ř. (správně jde o § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.); jeho prostřednictvím namítá, že řízení bylo postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Posledně označený důvod byl sice uplatněn až po uplynutí zákonné dovolací lhůty (srov. § 242 odst. 4 věta prvá o. s. ř.), platí však, že k vadám uvedeným v § 237 o. s. ř., a pokud je dovolání přípustné, i k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm.b/ o. s. ř.), dovolací soud přihlédne, i když nebyly v dovolání (včas) uplatněny.

Nejvyšší soud se především zabýval přezkumem správnosti právního posouzení věci v otázce platnosti výpovědi z nájmu bytu z hlediska požadavků ustanovení § 37 odst. 1 obč. zák.

Ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř. je právní posouzení věci nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo správně určenou právní normu nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 710 obč. zák. nájem bytu zanikne písemnou dohodou mezi pronajímatelem a nájemcem nebo písemnou výpovědí danou jedním nebo druhým z nich. Výpověď jako jednostranný právní úkon, který činí pronajímatel, a jehož adresátem je nájemce, musí obsahovat vedle obecných náležitostí právního úkonu předepsaných zejména ustanovením § 37 a § 39 obč. zák. i uvedení lhůty, kdy má nájem skončit (§ 710 odst. 3 obč. zák.) a musí v ní být uveden i výpovědní důvod (§ 711 odst. 1 obč. zák.).

Podle ustanovení § 711 odst. 1 písm. d/ obč. zák. může pronajímatel vypovědět nájem bytu, jestliže nájemce hrubě porušuje své povinnosti vyplývající z nájmu bytu zejména tím, že nezaplatil nájemné nebo úhradu za plnění poskytovaná s užíváním bytu za dobu delší než tři měsíce. Existenci uplatněného výpovědního důvodu posuzuje soud k okamžiku doručení výpovědi nájemci bytu; skutečnost, že nájemce dlužné nájemné po doručení výpovědi uhradil, může mít význam jen při úvaze, zda přivolení k výpovědi z nájmu bytu není v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 2 Cdon 37/97, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1706/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 7, ročník 1997 a č. 3, ročník 1999, pod pořadovým číslem 55 a 23).

V projednávané věci vycházel odvolací soud z právního názoru, že výpověď z nájmu bytu daná žalované žalobcem (jeho právním předchůdcem) a „vtělená do žaloby“ nevyhovuje požadavku určitosti ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 obč. zák., protože v ní žalobce neupřesnil „za které měsíce kterého roku žalovaná nezaplatila nájemné a další povinné platby hrazené s užíváním bytu“.

Odvolacímu soudu lze dát za pravdu v tom, že výpovědní důvod musí být ve výpovědi vymezen dostatečně určitě (ve smyslu § 37 odst. 1 obč. zák.), nicméně to neznamená (a ze žádného zákonného ustanovení také nevyplývá), že pronajímatel musí ve výpovědi, opírající se o neplacení nájemného a úhrad za plnění poskytovaných s užíváním bytu (§ 711 odst. 1 písm. d/ obč. zák.) přesně specifikovat dobu, po kterou není nájemné (popř. úhrada za plnění spojená s užíváním bytu) placeno. Nejvyšší soud již ve svých dřívějších rozsudcích vyslovil právní názor, že „požadavku určitosti výpovědi z nájmu bytu (§ 37 odst. 1, § 711 odst. 1 písm. d/ obč. zák.) neodporuje, je-li v ní daný výpovědní důvod vymezen uvedením skutkových okolností, které jej zakládají, např. i tak, že "nájemce nezaplatil nájemné za dobu delší než tři měsíce", aniž by přitom pronajímatel uvedl konkrétní měsíce, za něž nájemné nebylo zaplaceno“. K výpovědi může ovšem soud přivolit pouze za předpokladu, jestliže ke dni doručení výpovědi nájemci byl takto skutkově vymezený důvod skutečně naplněn a pronajímatel v řízení o přivolení k výpovědi prokáže svá tvrzení o skutečnostech, jimiž je výpověď odůvodněna (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 1999, sp. zn. 26 Cdo 2259/98).

Ze spisu se podává, že žalobcův právní předchůdce SBD S. zahrnul výpověď z nájmu bytu, opírající se o výpovědní důvod podle § 711 odst. 1 písm. d/ obč. zák., do žaloby (návrhu na zahájení řízení o přivolení k této výpovědi). Z obsahu žaloby (srov. č. l. 1 - 2 spisu) vyplývá, že důvodem výpovědi bylo neplacení nájemného a úhrad za plnění poskytovaná s užíváním bytu po dobu delší než tři měsíce, které žalobce tvrdil, a které hodlal prokázat doklady o výši tvrzeného dluhu na nájemném a úhradách. Požadavku určitosti právního úkonu ve shodě s výše citovaným právním názorem tedy žalobce dostál a za těchto okolností nelze odvolacímu soudu přisvědčit, dovodil-li, že uvedená výpověď je absolutně neplatná pro neurčitost (§ 37 odst. 1 obč. zák.), neboť uplatněný výpovědní důvod byl - ve smyslu citovaného judikátu - vymezen postačujícím způsobem.

Odvolací soud ovšem neopřel svůj závěr o nedůvodnosti žaloby pouze o právní závěr, že výpověď z nájmu bytu je neplatná pro neurčitost, ale i o závěr, že žalobce neprokázal skutečnost, že existence uplatněného výpovědního důvodu byla dána k okamžiku doručení výpovědi nájemci bytu (tj. že nebyla prokázána důvodnost výpovědi). V tomto ohledu však dovolací soud shledává, že řízení před odvolacím soudem (ale i před soudem prvního stupně) bylo stiženo vadou, jež mohla mít za následek nesprávnost rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.).

O vady řízení při zjišťování skutkového stavu, podřaditelné ustanovení § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř., jde mimo jiné tehdy, jestliže se při provádění dokazování nepostupovalo v souladu s ustanovením § 120 o. s. ř., např. nebyly-li v rozporu s tímto ustanovením vůbec zjišťovány okolnosti rozhodné pro posouzení věci (soud se jimi nezabýval, přestože byly tvrzeny a k jejich prokázání byly nabídnuty důkazy), popř. nebyl-li proveden navržený důkaz a soud dovodil, že účastník neunesl důkazní břemeno, to vše - jak již bylo uvedeno - jen za předpokladu, že takové vady mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Vadou stejného druhu je i nesplnění povinnosti soudu uvedené v § 5 o. s. ř. (jeho povinnosti poučovat účastníky o jejich procesních právech a povinnostech).

Dovolací soud již v předchozí části tohoto rozhodnutí konstatoval, že původní žalobce SBD S. tvrdil v žalobě (a ve výpovědi z nájmu bytu), že žalovaná dluží nájemné a úhrady za plnění poskytovaná s užíváním bytu za dobu delší tří měsíců, a že nabídl o tomto tvrzení listinné důkazy (odkazoval na ně v žalobě a příslušné listiny vyhotovené SBD S. se doposud nacházejí ve spisových přílohách). Jak je zároveň patrno z obsahu spisu, důkaz těmito listinami neprovedl ani soud prvního stupně (který patrně vycházel ze skutečnosti, že podle sdělení žalobce měl být původní dluh kromě příslušenství po zahájení řízení uhrazen), ani odvolací soud. Ve vztahu k argumentu odvolacího soudu, podle něhož

žalobce neprokázal důvodnost výpovědi z nájmu bytu ke dni, kdy byla tato výpověď žalované dána, je ještě třeba dodat, že pokud by byl důkaz zmíněnými listinami proveden a přesto by se jevil nepostačujícím, měl soud podle § 5 o. s. ř. poučit žalobce o jeho procesní povinnosti označit (další) důkazní prostředky, jimiž mají být jeho tvrzení prokázána. Tento postup ovšem dodržen nebyl a nezbývá tak, než konstatovat, že i druhý dovolací důvod - tvrzení, že řízení bylo stiženo vadou podle § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř. - je opodstatněný.

Se zřetelem k výše uvedenému Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu podle § 243b odst. 1 část věty za středníkem o. s. ř., zrušeno však muselo být i rozhodnutí soudu prvního stupně. Tomu sice nelze vytknout nesprávné právní posouzení platnosti výpovědi z nájmu bytu (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.), na jeho rozhodnutí (na řízení, jež mu předcházelo) lze ale vztáhnout opodstatněné výtky tzv. jiných vad řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci ve smyslu § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř. Věc se proto vrací podle § 243b odst. 2 věty druhé o. s. ř. k dalšímu řízení Obvodnímu soudu pro Prahu 4.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Odpovědnost za újmu
- Odměna advokáta
- Obydlí
- Územní plán
- Základní vzdělávání (exkluzivně pro předplatitele)
- Žalobní argumentace (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastavení exekuce
- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)